

๑๒๐ ปี
ชาดกาล
พุทธทาสภิกขุ

คู่มือมนุษย์ ฉบับย่อ

พุทธทาสภิกขุ

ย่อโดย
ภิกขุ ฉ. ชุตินฺธโร

คู่มือมนุษย์ ฉบับย่อ

ย่อโดย ภิกขุ จ. ชุติวณฺโณ

พุทธศาสนิกชน

คลิกสั่งซื้อได้ที่

@booktime

คำอธิษฐาน

ขออธิษฐานให้ความหมายแห่ง “คู่มือมนุษย์” คือ
สัมมาทิฐิ จงได้รวมเป็นพลัง มาตั้งอยู่ในจิตใจของทุกคน
เพื่ออำนวยผลในการสร้างความสะอาด สว่าง สงบ ให้เกิดขึ้น
สำเร็จเป็นความรอดปลอดภัยมั่นคงยั่งยืนและบรรลुถึง
สันติสุข ด้วยหวังว่าความสะอาดบริสุทธิ์ที่แท้จริง จะได้
กลับคืนมาจากมือมาร.

“ชาวพุทธมุลนิธิ”

จ. เชียงใหม่

อุดมการณ์ ของมนุษย์

เมื่อใดที่เห็นด้วยปัญญาว่า โลกนี้ไม่มีค่าอะไรมากไปกว่าเศษหญ้าเศษไม้ เมื่อนั้นเขาย่อมไม่ปรารถนาสิ่งใดๆ นอกจาก “สิ่งที่ไม่มีการเกิดใหม่อีกต่อไป” ดังนี้แล.

พุทธภาสิต

คำปรารภ

(การพิมพ์ครั้งที่ ๑๐)

คู่มือมนุษย์ เป็นผลงานชิ้นสำคัญของท่านอาจารย์พุทธทาสที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นแสงธรรมส่องทางให้ผู้คนจำนวนมาก ด้วยความที่ไล่เรียงลำดับของความรู้และการปฏิบัติเพื่อการพ้นทุกข์ตามหลักของพุทธศาสนาตั้งแต่เบื้องต้นจนบรรลุผลสุดท้ายถึงนิพพาน สมกับเป็นคู่มือของมนุษย์ทุกคนที่จะต้องรู้ว่า “อะไรเป็นอะไร” ถ้ารู้ก็จะเข้าสู่การหลุดพ้น เข้าถึงอิสรภาพที่แท้จริงของชีวิต

หนังสือ คู่มือมนุษย์ นั้น องค์การฟื้นฟูพุทธศาสนาเป็นผู้จัดพิมพ์ขึ้นเป็นครั้งแรกในชื่อนี้ โดยได้ยืมใจความและตัดทอนคำไม่จำเป็นใน คำบรรยาย หลักพระพุทธศาสนา เล่ม ๑ แห่งชุดตุลาการิกธรรมเล่ม ๑ ในหนังสือธรรมโฆษณ์

ของพุทธทาสภิกขุ ซึ่งถอดความจากการแสดงธรรมบรรยาย
อบรมผู้ช่วยผู้พิพากษารุ่นแรก จำนวน ๑๐ ครั้ง ในปี ๒๔๙๙

ปี ๒๕๐๑ “น.ส.พ. ขาวพุทธ” ที่เชียงใหม่ ซึ่งเป็น
นิตยสารต้องการจัดพิมพ์ “หลักพุทธศาสนา” มาเผยแพร่
ใน น.ส.พ. ขาวพุทธ แต่ขอให้เป็นฉบับย่อ เพื่อให้เหมาะสม
กับหน้ากระดาษอันน้อยนิดผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ย่อความ
คือ พระอธิการเฉลิม ชุตินฺธโร หรือ ภิกขุ ฉ. ชุตินฺธโร
ผู้เฝ้าศึกษางานของท่านอาจารย์พุทธทาส ณ สวนโมกข์
เป็นเวลา นับ ๑๐ ปี จึงได้นำหนังสือคู่มือมนุษย์ มาย่อความ
ให้สั้นกระชับจาก ๓๓๑ ข้อ เหลือเพียง ๑๔๙ ข้อ และในปี
๒๕๒๕ “ขาวพุทธมูลนิธิ” ก็รวบรวมจัดพิมพ์เป็นหนังสือ
คู่มือมนุษย์ ฉบับย่อ ขึ้น

ต่อมาสำนักพิมพ์สุภาพใจกับพระอธิการเฉลิม
ผู้ย่อความได้ร่วมกันปรับปรุงแก้ไขจนสมบูรณ์และจัดพิมพ์
ขึ้นเป็นครั้งที่ ๕ ต่อเนื่องเรื่อยมา จนการจัดพิมพ์ครั้งที่ ๑๐ นี้

เป็นการจัดทำขึ้นในวาระครบรอบ ๑๒๐ ปีชาตกาลพุทธทาส
ภิกขุ (๒๔๔๙- ๒๕๖๙) สำนักพิมพ์สุภาพใจในฐานะผู้พิมพ์
เผยแพร่ผลงานของท่านอาจารย์พุทธทาสมากกว่า ๔๐ ปี
นับตั้งแต่ปีเริ่มก่อตั้ง (๒๕๒๕) เป็นต้นมาจึงจัดพิมพ์ขึ้นใหม่
ด้วยความตั้งใจให้พกพาสะดวก ตัวหนังสืออ่านง่าย ให้เป็น
ธรรมะติดมือ ธรรมะติดใจ หยิบใช้ได้ทันเวลา

คู่มือมนุษย์ ฉบับย่อ เหมาะสำหรับผู้เพิ่งเริ่มต้น
เปิดประตูสู่การเรียนรู้ธรรมะ เป็นบันไดขั้นแรกสำหรับก้าวไป
ศึกษา คู่มือมนุษย์ ฉบับสมบูรณ์ ในภายหลัง ขณะเดียวกัน
ก็เหมาะสำหรับผู้ที่มีความรู้พอสมควร หรือผู้ที่เคยอ่านคู่มือ
มนุษย์เล่มใหญ่มาแล้ว สามารถอ่านฉบับย่อเพื่อทบทวน
ความเข้าใจและพกไว้เป็นคู่มือติดตัวในการดำเนินชีวิต

สำนักพิมพ์ สุภาพใจ

๔ ธันวาคม ๒๕๖๘

คำนำ

ผู้ย่อความ

(การพิมพ์ครั้งที่ ๕)

ในการทำหนังสือมีหลักสำคัญอยู่ว่า เนื้อเรื่องถูกต้อง สมบูรณ์ ตัวหนังสือและวรรคตอนไม่ผิดพลาด ทั้งมีศิลป์ ในการจัดวางรูปแบบตลอดเล่ม ยอมรับว่า ตั้งแต่การพิมพ์ มาถึงครั้งที่ ๔ ไม่มีการตรวจแก้ไขเลย ทั้งๆ ที่เห็นว่ามีที่ผิดอยู่ ไม่น้อย เพราะไม่มีเวลา คิดเสียว่าท่านผู้อ่านคงแก้ไขเองได้ นี่เป็นความมั่งง่ายที่ไม่ควรให้อภัยในการทำหนังสือ บางสำนักมีการขอร้องแกมอ่อนวอนให้ท่านผู้อ่านช่วยแก้ คำผิดส่งไปให้ แล้วนำรายชื่อพร้อมคำขอบคุณลงพิมพ์ใน หนังสือที่ช่วยตรวจแก้ไข

ในการพิมพ์ตำราเรียนของนักเรียน ก็ยังมีที่พิมพ์ผิด แม้ในการพิมพ์หนังสือ พระไตรปิฎก (แปลไทย) ก็มีที่ผิดอยู่ไม่น้อย แต่ยังไม่มีการขอร้องท่านผู้อ่านให้ช่วยแก้คงคิดว่าไม่มีที่ผิด

ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในการทำหนังสืออย่างใดก็ตามเป็นการแสดงถึงความบกพร่อง และการไม่รับผิดชอบของผู้จัดทำ พร้อมกันนี้เป็นการแสดงถึงการไม่เคารพต่อท่านผู้อ่านด้วย การเขียนคำนำในการพิมพ์ครั้งที่ ๕ นี้ เพียงแต่ต้องการจะบอกท่านผู้อ่านว่า โดยอาศัยความร่วมมือของสำนักพิมพ์ “สุภาพใจ” ได้มีการตรวจแก้อย่างดีตลอดเล่ม เพื่อให้สมกับที่เป็นหนังสือธรรมะและเพื่อความสบายใจของท่านผู้อ่าน ขอบอกว่าการพิมพ์ครั้งนี้สมบูรณ์ที่สุด

ในการตรวจแก้ครั้งนี้ พบที่ผิดไม่ต่ำกว่า ๑๓ แห่ง เช่น “ที่มีแจ้งผู้รู้” แก้เป็น “ที่มีผู้รู้แจ้ง” ดังนี้เป็นต้น บางแห่ง

มีการเขียนใหม่เพื่อให้ได้ความชัดเจนขึ้น ทั้งหมดนี้ขอยก
“บุญกุศล” ให้แก่สำนักพิมพ์ “สุภาพใจ” ด้วยการขอขอบคุณ
และอนุโมทนามา ณ โอกาสนี้

ภิกขุ ฉ. ชุตินฺธโร

วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ปากเกร็ด นนทบุรี

๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๐

คำปรารภ

(การพิมพ์ครั้งที่ ๒ เป็นหนังสือเล่ม)

เนื่องจาก “ชาวพุทธมุลนิธิ” มีความประสงค์ในการพิมพ์หนังสือแจกแก่สมาชิกเป็นครั้งคราว เพื่อเป็นการอนุโมทนาต่อท่านเจ้าของทุน ในงบประมาณประจำปี ๒๕๒๕ นี้ คณะกรรมการได้พิจารณาเห็นว่าควรจัดพิมพ์หนังสือ *คู่มือมนุษย์* ฉบับย่อ ที่เคยลงพิมพ์ในนิตยสาร *ชาวพุทธ* ของพุทธนิคม เชียงใหม่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๑ เพราะเห็นว่ามีประโยชน์มาก เป็นหนังสือที่รวมหลักธรรมสำคัญไว้ทั้งหมดตั้งแต่ต้นจนบรรลุผลสุดท้ายถึงนิพพาน ดังปรากฏในบทสรุปความข้อรองสุดท้ายที่ ๑๔๘ ว่า :-

“พุทธศาสนา คือวิชา หรือระเบียบปฏิบัติ เพื่อให้รู้จักสิ่งทั้งปวงถูกต้องตามที่เป็นจริงว่าเป็นอนิจจัง ทุกขัง

อนัตตา เนื่องจากไม่รู้ตามที่เป็นจริง จึงมีอุปาทานยึดติดว่าตัวเรา ของเรา ทางดำเนินเพื่อการปล่อยวางความยึดติดได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา เมื่อเจริญไตรสิกขาสมบูรณ์แล้ว ทำให้รู้จักขั้น ๕ ตามเป็นจริงว่ามีใช้ตัวเราของเรา จึงปล่อยวางได้ วิธีเจริญไตรสิกขามี ๒ ประการคือตามวิธีธรรมชาติ กับตามหลักวิชาเป็นการทำให้พ้นจากโลกียภูมิบรรลุโลกุตตรภูมิ ด้วยการละสังโยชน์ ๑๐ เข้าถึงความเป็นพระอริยบุคคล ๔.” ดังนี้.

เหตุที่ต้องพิมพ์ “ฉบับย่อ” ก็เพราะเห็นว่า “ฉบับเต็ม” ได้จัดพิมพ์ไปอย่างแพร่หลายกว้างขวางแล้วเป็นที่สนใจพอใจของท่านผู้อ่านโดยทั่วกัน ถึงกับบางท่านมีความเห็นว่า มีหนังสือ คู่มีอมมนุษย์ เพียงเล่มเดียวก็พอแล้ว เมื่อเป็นอย่างนี้ ควรจะเป็นหนังสือที่น่าติดตามไปเป็นประจำ แต่เล่มใหญ่คงสะดวกน้อยกว่าเล่มเล็กเป็นแน่ในการย่อนั้น ทำให้เนื้อหนังสือลดลงกว่าครึ่ง

เล่มเดิมมี ๓๓๑ ข้อ เมื่อย่อแล้วคงเหลือเพียง ๑๔๙ ข้อ
ย่อมสะดวกในการนำติดตัวไป.

อีกประการหนึ่ง เมื่ออ่านเล่มใหญ่เข้าใจแล้ว
ในการทบทวนนั้น มีความจำเป็นแต่เพียงหัวข้อหรือ
ใจความเท่านั้น ฉบับย่อย่อมนำมาประโยชน์เป็นอย่างดี
ในข้อนี้ เพื่อให้สำเร็จประโยชน์ในการศึกษาทุกท่าน
ควรจะได้ทำการย่อด้วยตนเอง แต่เมื่อมีผู้ย่อให้แล้ว
ก็เป็นการง่ายขึ้น

เมื่อมีการย่อลงพิมพ์ในนิตยสาร ชาวพุทธ เพียง
บทแรกๆ คุณปู่ จงประเสริฐ เจ้าของ *คู่มือมนุษย์* (ฉบับ
เดิม) ได้เขียนจดหมายขอร้องมิให้พุทธนิคม เชียงใหม่
จัดพิมพ์รวมเล่มฉบับย่อ นั้น คงกลัวว่าฉบับเดิมจะขาย
ไม่ออก เพราะเห็นว่า “ได้ความกะทัดรัดดีกว่าฉบับเดิม”
ท่านอาจารย์พุทธทาสก็ยังสามารถกล่าวอย่างนั้น แต่บัดนี้
คุณปู่ได้ถึงแก่อนิจกรรมไปแล้วเป็นอันหมดพันธะใน

ข้อนี้ “ชาวพุทธมูลนิธิ” จึงได้จัดพิมพ์รวมเล่มตามความประสงค์ดังกล่าวแล้ว ขอวิญญานของคุณปุณจงได้รับส่วนบุญกุศลในการนี้ด้วยเถิด.

นอกจากพิมพ์แจกแก่สมาชิกของมูลนิธิและสมาชิกนิตยสาร ชาวพุทธ แล้ว เพื่อให้เจ้าของทุนได้รับอานิสงส์ยิ่งขึ้น จึงได้จัดพิมพ์แจกแก่บุคคลทั่วไปที่สนใจด้วย โดยหวังว่าจักได้เป็นคู่มือของทุกท่านอย่างกว้างขวาง.

ในการพิมพ์ครั้งนี้พิมพ์จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม แบ่งเป็นสองส่วน คือแจกไปส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งจำหน่ายในราคาถูก เพื่อรวบรวมเงินเป็นทุนในการพิมพ์ครั้งต่อไป.

เกี่ยวกับภาพหน้าปก ได้คิดอยู่เป็นนานว่า ควรจะใช้ภาพอะไรดี บังเอิญไปพบภาพเสตมป์วันเด็กแห่งชาติ ๒๕๒๖ เป็นรูปเด็กกำลังกวาดขยะ เห็นเข้าที่ดี ทำให้ตกลงใจทันทีว่า “สมควรแล้ว” เพราะคู่มือมนุษย์ก็คือ “ไม่กวาด” ได้แก่ “สัมมาทิฐิ” หรือสติปัญญาในการ

กวาดกิเลสออกจากใจสมดังพระพุทธภาษิตที่ว่า “ปณฺญา-
ปรีสุทฺธมฺมํ — บุคคลปรีสุทธีด้วยปัญญา” ดังนี้ขอกรรม
ไพบรณีย์โทรเลขจงมีส่วนในบุญกุศลครั้งนี้ด้วยเถิด.

ในที่สุดนี้ ขออธิษฐานให้ความหมายแห่ง “คู่มือ
มนุษย์” คือสัมมาทิฏฐิ จงได้รวมเป็นพลังมาตั้งอยู่ใน
จิตใจของทุกคนเพื่ออำนวยผลในการสร้างความสะอาด
สว่าง สงบ ให้เกิดขึ้นสำเร็จเป็นความรอดปลอดภัย
มั่นคงยั่งยืนและบรรลुถึงสันติสุขด้วยหวังว่าความสะอาด
ปรีสุทธีที่แท้จริง จะได้กลับคืนมาจากมือมาร.

ขอท่านเจ้าของทุน “ชาวพุทธมูลนิธิ” และพุทธ-
บริษัททั้งหลายโปรดได้พร้อมใจกันอนุโมทนาในกุศล
เจตนาแห่งการจัดพิมพ์หนังสือ *คู่มือมนุษย์* ฉบับย่อ นี้
ให้สำเร็จประโยชน์ด้วยการสร้างสัมมาทิฏฐิให้เกิดขึ้น
เป็นความรอดปลอดภัยบรรลุความสุขตลอดกาลนาน
ทุกท่านเทอญ.

ขออนุโมทนาและขอขอบคุณต่อ คุณนิพันธ์
สัจจวนิชย์ ในฐานะผู้ประสานงานในการจัดพิมพ์ และ
คุณพิมพ์พรอ่อนจรัส ผู้ถอดแบบหน้าปก.

“ชาวพุทธมูลนิธิ”

สวนพุทธธรรม (วัดอูโมงค์)

ต. สุเทพ อ. เมือง จ. เชียงใหม่

๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๒๖

คำปรารภ

(การพิมพ์แรกในน.ส.พ. ชาวพุทธ)

เนื่องจาก น.ส.พ. ชาวพุทธ มีจุดมุ่งหมายเผยแพร่คำสอนของท่านอาจารย์พุทธทาส แห่งสวนโมกข์ฯ ไซยาให้กว้างขวางอยู่ด้วยประการหนึ่ง จึงได้แสวงหาเรื่องของท่านนำลง น.ส.พ. ชาวพุทธ เสมอมา บัดนี้ได้พิจารณาเห็นว่าหนังสือ หลักพุทธศาสนา อันเป็นคำบรรยายของท่านที่แสดงอบรมผู้ช่วยผู้พิพากษารุ่นแรก พ.ศ. ๒๔๙๙ เป็นหนังสือที่มีคุณประโยชน์ยิ่งเล่มหนึ่งในทางพระพุทธศาสนา จึงคิดจะนำลง น.ส.พ. ชาวพุทธ เป็นรูปฉบับย่อ เพื่อให้เหมาะสมกับหน้ากระดาษอันน้อยของ น.ส.พ. ชาวพุทธ จึงพร้อมใจกันมอบภาระในการย่อหนังสือเล่มนี้ ให้แก่ ภิภุช ฌ. ชุตินฺธโร ผู้ซึ่งเคยประจำอยู่ที่สวนโมกข์ฯ ไซยา

(ขณะนี้มาพักอยู่ที่เชียงใหม่) เป็นผู้จัดทำ ขออนุมัติใน
กุศลกรรมของท่านผู้ย่อไ้ ณ ที่นี้ด้วย.

กองบรรณาธิการ

คำนำ

ผู้ย่อความ

(การพิมพ์ครั้งแรก)

ข้าพเจ้าได้รับมอบหมายให้ย่อความจากหนังสือ
หลักพระพุทธศาสนา ของท่านอาจารย์พุทธทาส เพื่อลง
พิมพ์ใน น.ส.พ. ขาวพุทธ ข้าพเจ้ายินดีรับทำด้วยความเต็มใจ
เพราะเป็นการต้องตามความประสงค์ของท่านเจ้าของเรื่อง
แต่ยังรู้สึกหนักใจอยู่ข้อหนึ่งว่า ผู้มีความรู้ชั้นศิษย์ จะสามารถ
ย่อเรื่องของท่านผู้ทรงคุณวุฒิและคุณธรรมชั้นอาจารย์ได้
อย่างไร ครั้นเห็นว่าควรทำดีกว่าไม่ทำ เพราะอย่างน้อยจะ
เป็นการแนะนำให้มีการรู้จักหนังสือเล่มสำคัญนั้นอย่างกว้าง
ขวาง และทั้งจักเป็นประตูเปิดให้มีการเข้าถึงหนังสือเล่มใหญ่
นั้นด้วย จึงตัดสินใจทำการย่อทันที หากการย่อหนังสือเล่มนี้

มีผลเพียงทำให้ท่านทั้งหลายได้รู้จักหลักสำคัญของพระพุทธศาสนาว่าคืออะไร มีอยู่อย่างไร ก็นับว่าเป็นการได้รับผลสูงสุดตามเจตนาของผู้ย่อแล้ว ส่วนการเก็บเกี่ยวผลที่พิเศษยิ่งกว่านี้ขอยกให้เป็นหน้าที่ของท่านผู้อ่านเอง.

ขอเรียนให้ทราบไว้ในที่นี้เสียด้วยว่า มีคนเป็นจำนวนมากที่ได้นำหลักเกณฑ์ในหนังสือเล่มนี้ ไปใช้เป็นคู่มือในการแก้ทุกข์ประจำวันได้เป็นอย่างดี ท่านผู้บรรยายเองก็ได้ยืนยันคุณค่าของหนังสือเล่มนี้ไว้ในตอนท้ายแห่งคำอนุโมทนาของหนังสือ *คู่มือมนุษย์* (หลักพระพุทธศาสนาฉบับเล็ก) ว่า “หนังสือเล่มนี้จะเป็นบันไดขั้นต้น หรือเป็นหนังสือเล่มแรก ที่ถ้าศึกษาให้ละเอียดลออแล้วจะสะดวกแก่การศึกษาธรรมะในขั้นสูงอื่นๆ ที่ข้าพเจ้าเคยแสดงไว้ในที่ต่างๆ สืบไปโดยแน่นอน”.

องค์การฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในประเทศอินเดียได้ให้ความสำคัญของหนังสือนี้ไว้ว่า “เป็นหนังสือยอดเยี่ยมแห่ง

ยุคถึงพุทธกาล” องค์การฯ จึงได้ตัดทอนหนังสือเล่มนั้นให้สั้นเข้า (ไม่ใช่ย่อ) จัดเรียงบทและให้ชื่อบทใหม่ ชื่อหนังสือก็เปลี่ยนใหม่เป็น *คู่มือมนุษย์* เพื่อประโยชน์ในการเผยแพร่ให้กว้างขวางและทั่วถึง โดยประสงค์จะให้เป็นคู่มือในการแก้ทุกข์ของชาวโลกได้เป็นประจำวันจริง ๆ และทั้งยังปรารถนาที่จะให้มีการแปลจาก *คู่มือมนุษย์* เป็นภาษาต่างประเทศอีกด้วย ทั้งนี้เพราะองค์การฯ ได้มองเห็นคุณค่าของหนังสือเล่มนี้ว่า “เป็นหนังสือเล่มเดียวที่ชาวโลกจำเป็นต้องมี” ในการย่อลง น.ส.พ. ชาวพุทธ ครั้นนี้ ก็ถือเอาหนังสือ *คู่มือมนุษย์* ดังกล่าวเป็นหลัก เพราะทำได้ง่ายและสะดวกกว่าเล่มใหญ่ หวังว่าท่านผู้อ่านทั้งหลายคงเข้าถึงหลักพระพุทธศาสนาที่แท้จริงโดยทางลัด และง่ายนี้โดยทั่วถึงกัน.

ภิกขุ ฉ. ชุตินฺธโร

สารบัญ

คำปรารภ (การพิมพ์ครั้งที่ ๑๐)	๔
คำนำผู้ย่อความ (การพิมพ์ครั้งที่ ๕)	๗
คำปรารภ (การพิมพ์ครั้งที่ ๒ เป็นหนังสือเล่ม)	๑๐
คำปรารภ (การพิมพ์แรกในน.ส.พ. ชาวพุทธ)	๑๖
คำนำผู้ย่อความ (การพิมพ์ครั้งแรก)	๑๘
ท่านชอบพุทธศาสนาในเหลี่ยมไหน	๒๔
พุทธศาสนามุ่งซื้ออะไรเป็นอะไร	๓๔
ลักษณะสามัญของสิ่งทั้งปวง (ไตรลักษณ์)	๔๒

อำนาจของความยึดถือ (อุปาทาน)	๕๒
ขั้นของการปฏิบัติศาสนา (ไตรสิกขา)	๖๐
คนเรายึดถืออะไร (เบญจขันธ์)	๖๘
การทำให้รู้แจ้งตามวิถีธรรมชาติ	๘๐
การทำให้รู้แจ้งตามหลักวิชา	๙๘
ลำดับแห่งการหลุดพ้นจากโลก	๑๑๖
สรุปความ	๑๓๒
ประวัติสังเขป ภิกขุ ฉ. ชุตินฺธโร	๑๓๘

ท่านชอบพุทธศาสนา ในเหลี่ยมไหน

พุทธศาสนามีมูลเหตุมาจากความกลัว นับตั้งแต่กลัวภัยธรรมชาติ จนถึงกลัวเกิด แก่ เจ็บ ตาย หรือกลัวกิเลสวิถีปฏิบัติเพื่อให้รอดพ้นจากความกลัวนั้นๆ เรียกว่า “ศาสนา” เช่น มีการบูชา บวงสรวง อ้อนวอน เป็นต้น.

พุทธศาสนามีมูลมาจากกลัวความเกิด แก่ เจ็บ ตาย หรือกลัวกิเลส อันเป็นตัวทุกข์หรือเหตุให้เกิดทุกข์ วิถีปฏิบัติเพื่อความดับทุกข์ คือการพิจารณาให้รู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งทั้งปวงตามเป็นจริงด้วยตนเองว่า “อะไรเป็นอะไร” เมื่อเห็นจริงก็ปฏิบัติถูกต้องสิ่งที่ทั้งปวง การปฏิบัติถูกนั้นเองเป็นทางดับทุกข์

การบูชา บวงสรวง อ้อนวอน การรดน้ำมนต์ ตลอดจน
การนับถือเทวดาหรือดวงดาว มีใช้ทางดับทุกข์ตามหลักแห่ง
พุทธศาสนา.

พุทธศาสนาได้หลายเหลี่ยม เช่นเดียวกับศาสนา
อื่นๆ ตามแต่สติปัญญาความรู้ความเข้าใจของผู้ดู คัมภีร์ของ
ศาสนาต่างๆ หรือพระไตรปิฎกของพระพุทธศาสนาจึงมีการ
เพิ่มเติมเข้าไปอีกมากตามความเห็นของคนชั้นหลังจนเกิน
ขอบเขต โดยเฉพาะในพระพุทธศาสนา ได้มีการหลงถือเอา
พิธีต่างๆ เล็กๆ น้อยๆ เช่น พิธีเซ่นวิญญานของพระพุทธเจ้า
เป็นต้น ว่าเป็นพุทธศาสนา พิธีบางอย่างได้ห่อหุ้มความหมาย
เดิมให้สาบสูญไป เช่น พิธี “บวชนาค” ได้มีการทำขวัญนาค
มีการฉลองกันใหญ่โต บวชไม่กี่วัน สึกออกมายังเหมือนเดิม
การบวชสมัยพระพุทธเจ้า ผู้ได้รับอนุญาตจากบิดามารดา
แล้วปลีกตัวออกจากเรือนไปหาพระ การบวชเป็นหน้าที่ของ
พระสงฆ์ ทางบ้านไม่มีหน้าที่ทำอะไรเลย พิธีที่เพิ่มขึ้นเหล่านั้น

ไม่ได้ทำให้ผู้บวชดีขึ้น บางคนสึกไปแล้วกลับเร็วกว่าเก่าก็มี
จึงเป็นการทำให้หมดเปลืองทรัพย์และแรงงานไปเปล่าๆ.

เรื่อง “กฐิน” ก็เช่นกัน ความมุ่งหมายเดิมมีว่า ให้พระ
ทุกรูปทำจีวรใช้เองให้พร้อมเพรียงกัน ทำด้วยมือตน ให้หมด
ความถือตัว โดยให้ลดตัวเองมาเป็นกุลีเท่ากันหมด แต่เดี๋ยวนี้
กฐินกลายเป็นเรื่องมีไว้สำหรับประกอบพิธีหุงหาเงิน
เอิกเกริกเฮฮาสนุกสนานพักผ่อนหย่อนใจโดยไม่ได้รับผล
สมความมุ่งหมายอันแท้จริง.

ลักษณะดังกล่าวมานี้ เรียกว่าเป็น “เนืองอก” ของ
พุทธศาสนา ซึ่งมีมากมายหลายร้อยอย่าง จัดเป็นเนื้อร้าย
ชนิดหนึ่งซึ่งอกออกมาปิดบังเนื้อดีหรือแก่นแท้ของ
พุทธศาสนาให้ค่อยๆ เลือนหายไป นิกรายต่างๆ ก็เกิดขึ้น
หลายสิบ ที่กลายเป็นพุทธศาสนาอย่างนิกรายต้นตระกูลซึ่ง
เนื่องกับกามารมณ์ไปก็มี จำเป็นที่จะต้องแยกพุทธศาสนา
เดิมแท้ไว้ให้ได้เสมอ ไม่หลงยึดถือเอาพิธีรีตองต่างๆ ที่เป็น

เปลือกหุ้มภายนอก จนมีการปฏิบัติผิดจากความมุ่งหมาย ที่ถูกต้อง ควรยึดเอากายวาจาบริสุทธิ์ให้เป็นที่ตั้งของจิต บริสุทธิ์ เพื่อให้เกิดปัญญาว่า “อะไรเป็นอะไร” ที่ถูกต้อง แล้วประพฤติปฏิบัติไปตามนั้น ดังนี้ เรียกว่าปฏิบัติถูกต้องตาม หลักพุทธศาสนา.

พุทธศาสนาตัวแท้ ก็ยังมีหลายแง่หลายมุมที่ทำให้ เกิดการจับฉวยเอาไม่ถูกความมุ่งหมายเดิม เช่น ถ้ามองดูด้วย สายตาของนักศีลธรรมก็จะเห็นว่า พุทธศาสนาเป็นศาสนา แห่งศีลธรรม เพราะมีการกล่าวถึงบุญบาป ดีชั่ว ความซื่อตรง ความกตัญญูกตเวที ความสามัคคี ความเป็นผู้เปิดเผยตนเอง เหล่านี้เป็นต้น คนส่วนมากมองเห็นพุทธศาสนาในฐานะเป็น ศีลธรรมเท่านั้น.

พุทธศาสนาชั้นสูงกล่าวถึงสัจธรรมที่ลึกซึ้งเร้นลับ ได้แก่ ความรู้เรื่องความว่างเปล่าของสิ่งทั้งปวง (สุญญตา) เรื่องความไม่เที่ยง (อนิจจัง) เรื่องความทุกข์ (ทุกข์) เรื่อง

ความไม่ใช่ตัวตน (อนัตตา) หรือเรื่องที่เปิดเผยถึงความจริงว่า
ทุกข์เป็นอย่างไร เหตุให้เกิดทุกข์เป็นอย่างไร ความดับสนิท
ของความทุกข์เป็นอย่างไร และวิธีปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์
เป็นอย่างไร อันเป็นความจริงที่เด็ดขาดเปลี่ยนแปลงไม่ได้
(อริยสัจ) ซึ่งทุกคนควรรู้พุทธศาสนาในฐานะที่เป็นสัจธรรมนี้
แต่ยากที่คนธรรมดาจะมองเห็น.

**พุทธศาสนาในฐานะที่เป็นศาสนา หรือระเบียบ
การปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้น** ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา
ความหลุดพ้น (วิมุตติ) ปัญญาที่รู้เห็นความหลุดพ้น (วิมุตติ
ญาณทัสสนะ) พุทธศาสนาในส่วนนี้หมายถึงทางที่เอาตัวรอด
โดยตรง.

พุทธศาสนาในฐานะที่เป็นจิตวิทยาชั้นสูง ดังที่
รวบรวมไว้ในคัมภีร์อภิธรรมปิฎก บรรยายถึงลักษณะของจิต
ไว้อย่างกว้างขวางน่าอัศจรรย์ที่สุด แยกกายหรือลึกลับกว่า
ความรู้ทางจิตวิทยาของโลกปัจจุบัน.

คู่มือมนุษย์ ฉบับย่อ

พุทธทาสภิกขุ ย่อโดย ภิกขุ ฉ. ชุตินฺธโร

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

พุทธทาสภิกขุ.

คู่มือมนุษย์ ฉบับย่อ.-- พิมพ์ครั้งที่ 10.-- กรุงเทพฯ : บุ๊ค ไทม์ , 2569.
144 หน้า.

1. ธรรมะกับชีวิตประจำวัน. I. ชื่อเรื่อง.

294.3144

ISBN 978-616-14-0727-8

พิมพ์ครั้งที่ ๑๐

: มกราคม ๒๕๖๙

ผู้ก่อตั้ง

: บัญชา เฉลิมชัยกิจ

ที่ปรึกษา

: คณิต นนทเปารยะ

สงวนศรี ตริเทพประติมา

บรรณาธิการบริหาร

: วรุตม์ ทองเชื้อ

บรรณาธิการ

: สติมา บุตรกีปรีชา

บรรณาธิการผู้ช่วย

: เบญญาภรณ์ นิลประพันธ์ สรินรัตน์ ภู่อารักษ์

ออกแบบปก

: KDO Studio

ศิลปกรรม

: ยุพา แจ่มสุข

ฝ่ายบริหารงานพิมพ์

: สุรินทร์ บุระณา

ฝ่ายขาย

: มนูญยา ศิริวงษ์ อุดร ปัญญาชัย

ฝ่ายการตลาด

: ชวิน เฉลิมชัยกิจ อัศคนัฐ ชุมนุช

จัดพิมพ์ : สำนักพิมพ์สุขภาพใจ

จัดจำหน่าย : บริษัท บุ๊ค ไทม์ จำกัด

๒๑๔ ถ.พระราม ๒ ซอย ๓๘ บางมด จอมทอง กรุงเทพฯ ๑๐๑๕๐

โทรศัพท์ ๐-๒๔๑๕-๒๖๒๑, www.booktime.co.th

คลิกสั่งซื้อได้ที่

@booktime

รวมหลักสำคัญทางพุทธศาสนา
ทำให้เข้าถึงหลักที่แท้จริงโดยทางลัดและง่าย
เหมาะสำหรับนำติดตัว
ใช้เป็นผู้มือแก้ทุกขประจำวัน
เปิดประตูสู่คู่มือมนุษย์
(ฉบับสมบูรณ์) ได้โดยง่าย

หนังสือติดมือ รรรมะติดใจ ใช้ได้ทันเวลา

สุภาพใจ

 SukkhabajaiPUB

AA0368 ภาสภและปรีชญา

กดลงอ่าน

9 786161 407278

www.booktime.co.th

95.-

@booktime